

29. 9. 2005

ID: 36115

Předběžná otázka

Jen v řízení, v němž se žalobce domáhá vydání (vyklizení) nemovitosti, může soud předběžně posuzovat otázku platnosti smluv, i když účastníky řízení nejsou všechny osoby, které smlouvu uzavřely.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 1989/2002, ze dne 15.1.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o dovolání J. G. V. S., zastoupeného JUDr. V. J., proti rozsudku Městského soudu v Praze z 5.9.2001, sp. zn. 13 Co 135/2001, vydanému v právní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 25 C 226/95 (žalobce J. G. V. S., zastoupeného advokátkou, proti žalovaným 1. RNDr. M. B. a 2. J. B., zastoupeným advokátem, o uzavření dohody o vydání nemovitostí), tak, že zrušil rozsudek Městského soudu v Praze z 5.9.2001, sp. zn. 13 Co 135/2001, i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze 16.12.2000, čj. 15 C 226/95-127 a věc vrátil k dalšímu řízení Obvodnímu soudu pro Prahu 1.

Z odůvodnění :

O žalobě žalobce, podané u soudu 31.10.1995, bylo posléze rozhodnuto zamítavým rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze 16.12.2000, čj. 15 C 226/95-117. Bylo také rozhodnuto, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.

V odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně bylo především uvedeno, že předmětem tohoto občanského soudního řízení byla jedna ideální čtvrtina domu čp. 736 a pozemku parc. č. 845, zapsaných na listu vlastnictví č. 533 pro katastrální území S. u Katastrálního úřadu P. Bylo také v tomto rozsudku konstatováno, že původní žalobce J. S. v průběhu řízení zemřel a jeho právním nástupcem se stal jeho dědic – syn J. S. Původními spoluvlastníky domu čp. 763 a pozemku parc. č. 845 v P.-S. byli JUDr. R. S., JUDr. V. S. a J. S. Uvedené nemovitosti přešly na stát na základě dodatku k výměru Ministerstva stavebního průmyslu z 3.1.1952 o znárodnění firmy P., a.s.; tímto dodatkem ke znárodnovacímu výměru (jemuž předcházela výměr ze 16.1.1951 o stanovení rozsahu znárodnění) bylo stanoveno, že znárodnění se týká domu čp. 763 a pozemku parc. č. 845 v P.-S. Dále soud prvního stupně ve svém rozsudku konstatoval, že dne 26.3.1992 došlo k uzavření dohody o vydání věcí (po jedné ideální čtvrtině domu čp. 763 a pozemku parc. č. 845 v P.-S.) žalovaným RNDr. J. B. a RNDr. M. B., jako právním nástupcům po zemřelém původním spoluvlastníku JUDr. R. S.; tuto dohodu pokládá žalobce za neplatnou.

Soud prvního stupně ve svém rozhodnutí dospěl k závěru, že dohoda o vydání nemovitostí z 26.3.1992, uzavřená mezi Obvodním úřadem v P. a RNDr. J. B. a RNDr. M. B., je neplatná, a to už jen z toho důvodu, že ji uzavřel Obvodní úřad v P. – finanční odbor svým jménem a nikoli Čs. stát.

Smlouvou z 26.3.1992 byla ideální polovina domu čp. 763 a pozemku parc. č. 845 v P.-S. vydána žalovaným jako dědicům původního spoluvlastníka těchto nemovitostí R. S. Žalobce J. S. se stal oprávněnou osobou na základě nálezu Ústavního soudu ČR č. [164/1994](#) Sb., který zrušil podmínku trvalého pobytu v České republice u oprávněných osob podle zákona č. [87/1991](#) Sb. Soud prvního stupně byl však toho názoru, že „v případě neplatnosti dohody, uzavřené mezi povinnou osobou a osobami oprávněnými podle ustanovení § 5 odst. 3 zákona č. [87/1991](#) Sb., nepřichází další dohoda podle ustanovení § 5 odst. 5 téhož zákona v úvahu, poněvadž osoba, již byla věc vydána neplatně, nezískala právo s touto věcí disponovat. Proto soud prvního stupně žalobu žalobce zamítl.

O nákladech řízení rozhodl soud prvního stupně s poukazem na ustanovení § 150 občanského soudního řádu.

O odvolání žalobce i žalovaných proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně rozhodl Městský soud v Praze rozsudkem z 5.9.2001, sp. zn. 13 Co 135/2001. Tímto rozsudkem odvolacího soudu bylo rozhodnuto jednak o tom, že se nepřipouští změna žalobního návrhu žalobce, a dále odvolací soud zamítl návrh na přerušování řízení v této právní věci. Dalším výrokem rozsudku odvolacího soudu byl potvrzen výrok rozsudku soudu prvního stupně o zamítnutí

žaloby. Ve výroku o nákladech řízení byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že žalobci bylo uloženo zaplatit každému ze žalovaných 3.880 Kč na náhradu nákladů řízení do tří dnů od právní moci rozsudku. Na náhradu nákladů odvolacího řízení bylo žalobci uloženo zaplatit žalovaným 7.440 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku. Výrokem svého rozsudku odvolací soud ještě rozhodl, že se zamítá návrh žalobce na připuštění dovolání proti rozsudku odvolacího soudu „k posouzení toho, zda žalobci měla být dána možnost zjištění pasívní legitimace žalovaných“.

V odůvodnění svého rozsudku odvolací soud uvedl, že neshledal důvody pro připuštění změny žalobního návrhu žalobce, a to na žalobu o vydání nemovitostí, když s ohledem na skutkový stav, zjištěný v řízení o žalobě, již se žalobce domáhal nahrazení projevu vůle žalovaných k uzavření dohody o vydání věci, by „změna žaloby neměla ani právní význam“.

Odvolací soud neshledal důvody ani pro přerušování řízení podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu. Odvolací soud dodával, že otázka platnosti dohody o vydání nemovitostí, uzavřená mezi Obvodním úřadem v P. -finančním odborem a žalovanými může, soud vyřešit sám ve stávajícím řízení jako otázku prejudiciální, což také učinil“.

Odvolací soud se ztotožnil s právním názorem soudu prvního stupně v tom, že žalovaní nejsou pasívně legitimováni k uzavření dohody o vydání věci ve smyslu ustanovení § 5 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb., neboť dohoda o vydání věci, uzavřená s nimi 26.3.1992 Obvodním úřadem v P. podle ustanovení § 5 odst. 3 téhož zákona, nebyla platně uzavřena a na základě této dohody se nemohli žalovaní stát vlastníky nemovitostí. Odvolací soud měl také za to, že soud prvního stupně posoudil správně důvody neplatnosti této dohody – absenci výzvy původního spoluvlastníka věci (který byl právním předchůdcem žalovaných) k vydání věci, jakož i uzavření dohody o vydání věci orgánem, který nebyl subjektem oprávněným dohodu vlastním jménem uzavřít. Podle názoru odvolacího soudu jedině za předpokladu platnosti dohody o vydání věci povinnou osobou podle ustanovení § 5 odst. 3 zákona č. [87/1991](#) Sb. je možné uzavřít další dohodu podle ustanovení § 5 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb.

Odvolací soud proto potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé jako věcně správný ve smyslu ustanovení § 219 odst. 1 občanského soudního řádu. Odvolací soud však podle ustanovení § 220 odst. 1 občanského soudního řádu změnil výrok rozsudku soudu prvního stupně o nákladech řízení a to tak, že tu nebylo použito ustanovení § 150 občanského soudního řádu, ale bylo rozhodnuto o těchto nákladech řízení podle ustanovení § 142 odst. 1 občanského soudního řádu. O nákladech odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 142 odst. 1 a § 224 odst. 1 občanského soudního řádu.

Rozsudek odvolacího soudu byl doručen advokátce, která žalobce v řízení zastupovala, dne 5.12.2001 (stejně jako advokátu, který v řízení zastupoval žalované). Dovolání ze strany žalobce bylo podáno u Obvodního soudu pro Prahu 1 dne 7.1.2002 (tj. v pondělí po předchozí sobotě a neděli 5. a 6.1.2002), tedy ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 občanského soudního řádu.

Dovolatel ve svém dovolání navrhoval, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně a aby věc byla vrácena k dalšímu řízení. Dovolatel měl za to, že jeho dovolání je přípustné ve smyslu ustanovení § 239 odst. 2 občanského soudního řádu (ve znění před novelizací zákonem č. [30/2000](#) Sb.), protože rozhodnutím odvolacího soudu byla v daném případě řešena právní otázka zásadního právního významu. Jako dovolací důvod uplatňoval tento dovolatel, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatel zdůrazňoval, že žalovaní mají nemovitosti, o něž je v tomto řízení spor, ve svém držení a užívání a jsou také zapsáni v katastru nemovitostí jako vlastníci, k čemuž žalobce v dobré víře přihlížel. Podle názoru dovolatele není pro řešení této právní věci rozhodné, zda jsou žalovaní vlastníky nemovitostí, uváděných v žalobě žalobce. Žalovaní však tyto nemovitosti nabyli ve smyslu ustanovení § 129 občanského zákoníku, takže mají postavení obdobné osobám uvedeným v § 4 odst. 2 zákona č. [87/1991](#) Sb.; proto také byli žalobcem vyzváni k vydání podílu na věcech, na které si činí nárok žalobce, přičemž ovšem žalobce vyzval zároveň k vydání věci i povinnou osobu, která ke dni účinnosti zákona č. [87/1991](#) Sb. věci držela.

Dovolatel dále zdůrazňoval, že v daném případě dohoda o vydání věci z 26.3.1992 (uzavřená mezi Obvodním úřadem v P. a žalovanými, která byla registrována i bývalým státním notářstvím) sice ohledně vydávajícího nenese označení Čs. státu, ale dohodu uzavřela právnická osoba, která ke dni vydání věci je měla za stát ve svém držení.

Dovolatel vyslovoval své přesvědčení, že rozhodnutím soudu obou stupňů tu došlo vůči němu k odnětí práva domáhat

se ochrany jeho oprávněného nároku, podloženého zákonem.

Dovolatel pokládal za nesprávné i rozhodnutí odvolacího soudu o nákladech řízení.

Při posuzování tohoto dovolání vycházel dovolací soud z ustanovení dvanácté části, hlavy první, bodu 17 zákona č. [30/2000](#) Sb., podle něhož se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu, vydaným před nabytím účinnosti zákona č. [30/2000](#) Sb. nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů, projednají a rozhodne se o nich podle dosavadních právních předpisů (tj. zejména podle občanského soudního řádu ve znění před novelizací zákonem č. [30/2000](#) Sb.).

Také v bodu 15 uváděných přechodných ustanovení zákona č. [30/2000](#) Sb. je uloženo odvolacím soudům projednat odvolání proti rozhodnutím soudu prvního stupně, vydaným přede dnem účinnosti zákona č. [30/2000](#) Sb. (tj. před 1.1.2001), jako tomu bylo i v daném případě, a rozhodnout o těchto dovoláních podle dosavadních právních předpisů.

Přípustnost dovolání v daném případě bylo nutno posoudit podle ustanovení § 239 odst. 2 občanského soudního řádu (ve znění před novelizací zákonem č. [30/2000](#) Sb.), podle něhož nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka řízení na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku, je toto dovolání, podané tímto účastníkem řízení, přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

V usnesení Ústavního soudu ČR z 23.8.1995, III. ÚS 181/95, uveřejněném pod č. 19 (usnesení) ve svazku 4 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, byl vysloven právní názor, že za rozhodnutí po právní stránce zásadního významu je nutno považovat zejména ta rozhodnutí, která se odchylují od ustálené judikatury nebo přinášejí judikaturu novou, a to s možným dopadem na rozhodování soudů v obdobných případech.

V daném případě šlo v rozhodnutích soudů obou stupňů zejména o aplikaci a o výklad ustanovení § 5 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích.

Podle ustanovení § 5 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb. byla-li věc povinnou osobou podle tohoto zákona vydána, mohou ti, jejichž nároky, uplatněné ve lhůtě uvedené v § 5 odst. 2 zákona č. [87/1991](#) Sb., nebyly uspokojeny, tyto nároky uplatnit u soudu vůči osobám, kterým věc byla vydána.

Žalobce uplatnil v tomto řízení proti žalovaným žalobu o uložení povinnosti k uzavření dohody o vydání nemovitostí uvedených v jeho žalobě. V průběhu odvolacího řízení se žalobce domáhal, aby soud připustil změnu jeho žaloby na žalobu o vydání věcí, a to týchž nemovitostí. Tato změna žalobního návrhu nebyla odvolacím soudem připuštěna. V průběhu řízení o původním žalobním návrhu žalobce, v němž byli účastníky řízení žalobce a žalovaní RNDr. M. B. a RNDr. J. B., řešily soudy obou stupňů otázku platnosti dohody o vydání nemovitostí z 26.3.1991, která byla uzavřena mezi Obvodním úřadem v P. a uvedenými žalovanými. Odvolací soud ve svém rozsudku, proti němuž směřuje dovolání dovolatele, výslovně uváděl, že „soud mohl vyřešit sám ve stávajícím řízení otázku platnosti uvedené dohody jako otázku předběžnou, což také učinil“.

V rozhodnutí uveřejněném pod č. 53/1991 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, vydávané Nejvyšším soudem, bylo vyloženo, že jen v řízení, v němž se žalobce domáhá vydání (vyklizení) nemovitosti, může soud předběžně posuzovat otázku platnosti smluv, i když účastníky řízení nejsou všechny osoby, které smlouvu uzavřely.

Tyto právní závěry z uveřejněné judikatury soudů pokládá dovolací soud za nezbytně použitelné i v daném případě, takže nemohl přisvědčit názoru, že tu odvolací soud mohl (stejně jako soud prvního stupně), řešit předběžně otázku platnosti zmíněné dohody z 26.3.1992 i v tomto řízení, které nebylo řízením o vydání (vyklizení) nemovitosti, bez účasti všech osob, které dohodu z 26.3.1991 uzavřely.

Dovolací soud proto musel konstatovat, že se v uvedené otázce odchyluje právní závěr odvolacího soudu od ustálené judikatury soudů a ve smyslu názoru, obsaženého v již shora citovaném usnesení Ústavního soudu ČR z 23.8.1995, III. ÚS 181/95, musel tedy dospět k závěru, že dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, jak to mělo na zřeteli ustanovení § 239 odst. 2 občanského soudního řádu (ve znění před novelizací zákonem č. [30/2000](#) Sb.). Proto bylo nutné pokládat dovolání dovolatele za přípustné.

Na základě přípustného dovolání dovolatele posuzoval pak dovolací soud důvodnost dovolání dovolatele a bylo nutno, jak již shora uvedeno, přisvědčit názoru dovolatele, že jeho dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu nelze pokládat (pro odlišný právní názor odvolacího soudu od právního názoru z uveřejněného rozhodnutí ze Sbírký

soudních rozhodnutí a stanovisek, vydávané Nejvyšším soudem) za rozhodnutí správné. Přistoupil proto dovolací soud ke zrušení rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 1 občanského soudního řádu (ve znění před novelizací zákonem č. [30/2000](#) Sb.).

Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle ustanovení § 243b odst. 2, věta druhá, občanského soudního řádu (v již uváděném znění) i rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V tomto dalším řízení soud prvního stupně umožní žalobci případnou úpravu žalobního návrhu, přičemž bude mít na zřeteli i žalobcem již provedenou změnu žalobního návrhu podle podání ze 17.8.2001 (na č.l. 174 a 175 Obvodního soudu pro Prahu 1 sp. zn. 15 C 226/95), o jejímž připuštění či nepřipuštění musí být znovu rozhodnuto po zrušení rozsudku odvolacího soudu, a to i nebude-li žalobcem uplatněna případná další změna žalobního návrhu. Pro toto další řízení lze soudu prvního stupně připomenout i právní závěry z rozhodnutí uveřejněného pod č. 29/1995 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, obsahujícího výklad k postupu soudu podle ustanovení § 43 odst. 1 a 2 občanského soudního řádu při opravě nebo doplnění žalobního návrhu ve věcech restitučních (rehabilitačních) ze strany žalobce k případné výzvě soudu k odstranění nedostatků žalobního návrhu. Soud prvního stupně tu bude mít na zřeteli i shora vysvětlený právní závěr dovolacího soudu (ve smyslu závěrů z rozhodnutí uveřejněného pod č. 53/1999 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) ohledně nemožnosti řešit otázku platnosti dohody z 26.3.1992 (uzavřené mezi Obvodním úřadem v P. a žalovanými) v tomto řízení jen jako otázku předběžnou a jen za účasti žalobce a žalovaných RNDr. M. B. a RNDr. J. B.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Moderace nákladů](#)
- [Dovolání](#)
- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)